

Пригодій, М. А. (2011). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів технологій до профільного навчання учнів. *Вища освіта України*, 1(3), 388–395.

Фермер. (n.d.). <https://dnp.dcz.gov.ua/publikaciya/fermer>

Шевель, Б. О. (2022). *Феномен економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій: теоретичний аспект. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 207, 364–368. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-364-36>

Шпак, О., Булаченко, С., & Примаченко, Н. (2018). *Формування життєво важливих економічних компетентностей у навчальній діяльності. Молодь і ринок*, 8(163), 6–11.

— 00 —

УДК 377.3:74

ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 023 «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ»

*Олена Круглюк,
завідувачка НМК, викладач, «викладач-
методист», Вишницький фаховий коледж
мистецтв та дизайну імені Василя Шкрябляка,
<https://orcid.org/0009-0006-8926-082X>
e-mail: krygluko@gmail.com*

Анотація. В статті окреслено питання актуальності практичної підготовки здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», здатних розв'язувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів мистецької діяльності у контексті євроінтеграційних змін та освітніх трансформацій.

Ключові слова: вчитель мистецтва, мистецька освіта, художньо-естетичне виховання, професійна підготовка вчителя, методи і прийоми навчання, педагогічна практика.

TRAINING OF APPLICANTS FOR PROFESSIONAL HIGHER EDUCATION IN THE SPECIALITY 023 'FINE ARTS, DECORATIVE ARTS, RESTORATION'

Olena Kruhliuk,

*Manager of Educational and Methodical Office,
Vyzhnytsia Professional College of Arts and
Design named after Vassyl Shkribliak*

Abstract. The article outlines the issue of the relevance of practical training of professional pre-higher education applicants in the specialty 023 «Fine arts, decorative arts, restoration», capable of solving typical specialized tasks and practical problems in the field of fine arts, decorative arts, or in the learning process, which involves the application of certain theories, provisions and methods of artistic activity in the context of European integration changes and educational transformations.

Keywords: art teacher, art education, artistic and aesthetic education, professional teacher training, teaching methods and techniques, pedagogical practice.

Метою даної статті є огляд окремих методик розвитку художньо-естетичного сприймання школярів в умовах «Нової української школи», які практикуються студентами при проходженні педагогічної практики.

У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр. «передбачено стратегічні та операційні цілі та завдання на найближче десятиліття з відповідними показниками (індикаторами) досягнення (виконання), механізм, очікувані результати, заходи щодо проведення моніторингу реалізації цієї Стратегії на кожному етапі та ресурсні потреби» (Кабінет Міністрів України, 2022).

Україна прагне стати рівноправним членом європейської спільноти. Створити інклюзивний, інноваційний, віртуальний, мобільний та студентоцентрований навчальний простір. Одним із основних завдань фахового коледжу є «забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі теоретичного та практичного навчання, дослідницької та інноваційної діяльності», що здійснюють педагогічні працівники, які «провадять навчальну, методичну, інноваційну та організаційну діяльність, пов'язану з наданням освітніх

послуг» (Верховна Рада України, 2022, с. 58). В коледжі має місце як запозичення кращого досвіду євроінтеграційних процесів так і збереження власного освітянського досвіду.

У «Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» вказано, що мистецтво має унікальні можливості впливу на людину, тому художньо-естетичне виховання потрібно розглядати не лише як процес набуття художніх знань і вмінь, а, насамперед, як універсальний засіб особистісного розвитку школярів на основі виявлення індивідуальних здібностей, різнобічних естетичних потреб та інтересів (Міністерство освіти і науки України, 2020). У документі зафіксовано, що метою художньо-естетичного виховання є формування в учнів естетичного ставлення до дійсності та мистецтва, світоглядних уявлень і ціннісних художніх орієнтацій, розуміння учнями зв'язків мистецтва з природним і предметним середовищем, життєдіяльністю людини, зокрема сучасною технікою, засобами масової інформації. Вчитель мистецтва бере на себе велику відповідальність за формування естетичної сфери, системи цінностей без якої не можна досягти цілісного розвитку особистості. Естетична освіта вважається основним напрямком розвитку гуманізму в освіті. Вона «усвідомлюється як скарбниця найвищих досягнень людства» (Орлов, 2003, с. 32). Саме до сильних сторін освітнього процесу європейської спільноти варто віднести дотримання принципів гуманізму й демократизму, визнання рівних можливостей суб'єктів освітнього процесу.

Велика місія мистецької освіти у вимірах євроінтеграційних процесів, а саме формування активних та ініціативних громадян нашої країни, здатних забезпечити економічне зростання та культурний розвиток.

До вчителів мистецьких дисциплін ставляться високі вимоги. Готуючи фахівців, викладачі коледжу вчать освоювати нові ролі викладача: розробника професійних програм, фасилітатора, презентатора, тренера, наставника, менеджера, агента змін.

У «Концепції розвитку педагогічної освіти» зазначено, що «важливою характеристикою професії вчителя є її багатогранність, яка у своїх вищих проявах піднімається до мистецтва» (Міністерство освіти і науки України, 2018, с. 7). Викладачі коледжу розуміють, що академічний рівень студента не завжди гарантує успіх у професійній діяльності і саме тому приділяється велика увага практичній підготовці під час педагогічної практики. Однією з вимог до вчителя мистецьких

дисциплін є вміння сприяти художньому пізнанню, що мало би приносити естетичне задоволення, розвивати творчі здібності.

У практичній діяльності студентів-практикантів коледжу різні форми роботи з розвитку естетичного сприймання. Серед запланованих заходів це є екскурсія. У нашій практиці це «художні» екскурсії. Для цього студентами формуються спеціальні завдання, які поглиблюють естетичне сприймання, вчать аналізувати те, що сприймається, виділяти найхарактерніше, усвідомити своє емоційне ставлення до нього. Студенти спонукають учнів добирати до мистецьких творів художні аналогії із літературних творів. Наприклад, якщо екскурсія в ранішню пору, відзначають: сьогодні ранок, як у Тараса Шевченка «світає, край неба палає...». Так у дітей поєднуються краса природних форм, краса створених мистецтвом образів і творче сприймання побаченого. Враження від екскурсії учні, під керівництвом студента-практиканта, узагальнюють у художні мініатюри, малюнки з поетичними підписами. З них роблять виставку.

В практиці коледжу є відвідування художніх виставок, музеїв. Попередньо ведеться велика підготовча робота, яка вимагає ретельності, а інакше побачене в музеї не тільки не дасть користі, а навіть зашкодить. Учні можуть розгубитися серед великої кількості експонатів, не побачити головного, в них не складеться цілісного враження про художній твір. Замість захоплення може виникнути втома, яка залишиться головним враженням. Важлива умова, яку мають виконати студенти, це збудити в учнів інтерес до екскурсії. Особливо ретельної підготовки потребують відвідування художніх виставок, присвячених творчості митців. На виставках окремих художників доцільно планувати зустрічі з художниками, з творчістю яких учні ознайомлюються. В такий спосіб формується навички самостійних роздумів над змістом картин. Для учнів початкових класів варто показувати небагато експонатів. Вказувати на найголовніше в картині. Важливо, щоб в учня сформувалося цілісне, художнє враження про музей, картину. Важливо навчити уважно приглядатись, вникати в зміст, деталі твору.

Напрацьовано досвід проведення виховних заходів в формі тематичних художніх композицій. Викладачі-методисти Вижницького фахового коледжу мистецтв та дизайну імені Василя Шкрібляка, навчаючи студентів, акцентують увагу на тому, що твір мистецтва вимагає для його осягнення більш складного художньо-естетичного сприймання. Для цього працює така схема: сприймання зовнішньої

форми твору; сприймання безпосередньо зображеного (лінії, кольору, світла); сприймання художньої ідеї.

Проблема, яку спостерігають студенти: діти з задоволенням сприймають мистецтво, їм це легко дається. Але цей період не тривалий і повинен переходити в більш складний – сприймання ідейної та художньої сторони твору. Це складно. Але опускати цю фазу не варто. Учні повинні усвідомлювати образи сприйняття, привчатися до словесного малювання картин. Спочатку це викликає труднощі. Використовуються такі методи як розповідь, коментування, коментоване демонстрування. Потрібно уникати простих питань, які направлені на просте відтворення, а не на усвідомлення ідеї твору, авторського ставлення до описуваного. Яка головна думка твору? Що автор хотів сказати? З яким настроєм автор описував такі події? Підтвердіть. Які слова, вирази допомагають вам уявити описане? Оцініть твір.

Отже, в формуванні естетичного сприймання в школярів, важливими є методи, які допомагають відтворювати в уяві образи художніх творів. Важлива роль належить вчителю, який спонукає задуматися, зіставити художній твір з життям, дійсністю.

Найпоширенішою формою роботи при формуванні естетичного сприймання в школярів є бесіда. Саме бесіда сприяє ґрунтовним поясненням творів і залучення до їх аналізу учнів. Тому ми навчаємо студентів вільно оперувати художнім матеріалом.

Подорож за творами теж актуальна і практикується студентами-практикантами. Гра дуже позитивно впливає на учнів. Сценарій такої подорожі «Море», проводиться у формі уявної подорожі за допомогою творів художників.

У учнів, які вивчають історію, формується поняття епохи. Це дає можливість посилити роботу з формування естетичного сприймання: ознайомлювати з мистецтвом певного періоду, поглибити аналіз твору (розглядати історію, мету написання, суспільне значення). Учні можна вчити «читати» картину. Формування естетичного сприймання допоможе виявити особливості творчості художника, його манери, стиль, виявлення специфіки. Студенти активно долучаються до створення в школах власних художніх музеїв, виставок.

Сучасні школи та позашкільні навчальні заклади мають стати осередками виховання справжньої духовності, плекання творчої особистості, виховання людини, що характеризується високою емоційно-естетичною культурою.

Таким чином, з урахуванням провідних ідей євроінтеграції, професійна підготовка майбутнього вчителя реалізовує соціально-культурний досвід поколінь, формує і розвиває необхідні для цього знання, уміння й навички, формує працездатність, готовність до інновацій, сприяє академічній мобільності здобувачів освіти, сприяє тісним діловим стосункам з роботодавцями. Майбутні вчителі набувають ознак самореалізованої особистості, яка може вільно і самостійно приймати рішення, бути гуманістом. Молодий фахівець вчиться модернізуватися, налагоджувати міжособистісні відносини в колективі, будувати індивідуальну освітню траєкторію з подальшим професійним становленням та кар'єрним ростом.

Список посилань

Міністерство освіти і науки України. (2016). *Концепція «Нова українська школа»* (затв. Рішенням колегії МОН від 27.10.2016). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

Кремень, В. Г. (2008). *Енциклопедія освіти*. Юрінком Інтер. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39233/1/Енциклопедія%20освіти_.pdf

Міністерство освіти і науки України. (2020). *Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах*. https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1_11290-04#Text

Орлов, В. Ф. (2003). *Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін: монографія*. Наук. думка.

Міністерство освіти і науки України. (2018). *Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти* (наказ № 776 від 16.07.2018). <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

Верховна Рада України. (2022). *Про фахову передвищу освіту: Закон України* (редакція від 27.10.2022, № 2745-VIII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>

Кабінет Міністрів України. (2022). *Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр.* (розпорядження від 23.02.2022, № 286-р). <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/strategiya-rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-na-2022-2032-roki>